

Azaddin Husaini, Introductory Illus.

آرامگاه قاضی سید نورالله شوشتري

هند است. برخی گزارشهای شوشتري درباره مراسم عزاداری امام حسين عليه السلام در هند به ویژه در حیدرآباد دکن و نیز مشارکت هندوها در مراسم محرم منحصر به فرد است (شوشتري، ص ۴۲۴، ۴۳۴-۴۳۵).

نثر تحفة العالم، جز در موارد اندک، ساده و روان است و گاه واژه‌ها و ترکیبات فارسی رایج در هند دوره استعمار در آن به کار رفته است. نویسنده در بیشتر جاهای کتاب، اشعاری به فارسی در قالبهای غزل، قصیده، رباعی و غیره آورده است (برای نمونه ← ص ۱۸۸-۱۸۹، ۱۹۳-۱۹۷، ۳۳۹).

نسخه چاپ سنگی تحفة العالم و ذیل التحفة در یک مجلد در ۱۲۶۳ در حیدرآباد دکن چاپ شد. صمد موحد نیز تحفة العالم و ذیل التحفة را به همراه مقدمه و حواشی و اضافات در ۱۳۶۳ ش در تهران چاپ کرد.

منابع: ابوطالب بن محمد اصفهانی، مسیر طالبی، یا، سفرنامه میرزا ابوطالب خان، چاپ حسين خدیوچم، تهران ۱۳۶۳ ش؛ حمید اسدپور، فضل اله فولادی پور، و مسعود ولی عرب، «مقایسه تطبیقی تذکره شوشتري سید عبدالله جزایری با تحفة العالم میرعبد اللطیف خان شوشتري»، تاریخنامه خوارزمی، ش ۱۹ (پلیز ۱۳۹۶)؛ آقا احمد بهبهانی، مرآت الاحوال جهان نما: سفرنامه، قسم ۱۳۷۳ ش؛ عبداللطیف بن طالب شوشتري، تحفة العالم، و، ذیل التحفة، چاپ صمد موحد، تهران ۱۳۶۳ ش؛ احمد کسروی، کاروند کسروی، چاپ یحیی ذکاء، تهران ۱۳۵۲ ش؛ محمد نبی خان (نبیره محمد نبی خان سفیر)، تاریخ سفارت حاجی خلیل خان و محمد نبی خان به هندوستان، چاپ غلامحسین میرزا صالح، تهران ۱۳۷۹ ش؛ مسعود مرادی، «تعاملات میرعبد اللطیف شوشتري با حکومت انگلیسی هندوستان: بحثی در نخستین رویاروییهای ایرانیان با غرب استعمارگر»، پژوهشهای تاریخی، دوره جدید، سال ۲، ش ۱ (بهار ۱۳۸۹).

/ محمد عباسی /

شوشتري، نورالله، فقیه، قاضی و متکلم امامی

قرن دهم و یازدهم. او فرزند سید شریف الدین مرعشی حسینی شوشتري و ملقب به ضیاء الدین بود؛ غالباً وی را «شهید ثالث» خوانده اند.

۱) زندگی نامه. نورالله در ۹۵۶ در شوشتري متولد شد. خاندان وی از سادات مرعشی بودند که نسب آنان به امام زین العابدین علیه السلام می رسید. پدرش سید شریف الدین، عالم و صاحب تألیفات بود و پس از چندی اقامت در دکن هند به شوشتري بازگشته بود (علاء الملک شوشتري، ص ۱۶، ۲۳؛ افندی، ج ۵، ص ۲۲۶؛ آزاد کشمیری، ص ۱۰؛ درباره

سید شریف الدین ← علاء الملک شوشتري، ص ۲۳). نورالله علوم مقدماتی را در شوشتري نزد پدرش و محمد ادیب قاری شوشتري آغاز کرد و تحصیل را در فقه و اصول، حدیث و کلام نزد پدرش ادامه داد. او در رمضان ۹۷۹ در مشهد اقامت گزید و به مجلس درس عبدالواحد شوشتري پیوست (علاء الملک شوشتري، ص ۲۵، ۵۳، ۶۱؛ نورالله شوشتري، ۱۳۷۷، ج ۱، مقدمه مرعشی نجفی، ص ۸۴). از عبدالرشید شوشتري نیز به عنوان یکی از استادان وی نام برده شده است (نورالله شوشتري، ۱۳۷۷، ج ۱، همان مقدمه، ص ۸۸؛ قس افندی، ج ۵، ص ۲۶۵).

شوشتري در اول شوال ۹۹۲ به انگیزه دور شدن از فتنه های مکرری که در شوشتري روی داده بود، از مشهد به هند هجرت کرد و در فتح پور سیکری با معرفی عالم شیعی حکیم ابوالفتح گیلانی (متوفی ۹۹۷) نزد جلال الدین اکبر شاه (حک: ۹۶۳-۱۰۱۴) تقرب یافت (بداؤنی، ج ۳، ص ۹۳؛ علاء الملک شوشتري، ص ۲۵). چنان که عنوان رساله اش درباره امام علی علیه السلام را به نام او جلالیه گذاشت (نورالله شوشتري، ص ۲۸؛ رضوی، ج ۱، ص ۵۴۱). مدتی بعد وقتی اکبر شاه از لاهور می گذشت، وی را به سمت قاضی القضاة لاهور منصوب کرد (بداؤنی،